

Inhoudsopgave

Inleiding	15
Deel 1 Achtergronden en grondslagen van actieonderzoek	
Inleiding	21
1. Actieonderzoek verkend	22
1.1 Opkomst van praktijkgericht onderzoek	22
1.2 Praktijkgericht onderzoek en actieonderzoek	23
1.3 Actieonderzoek anno 2007	25
1.4 Samenvatting	27
2. Geschiedenis van actieonderzoek	28
2.1 Onderzoek en professionele praktijk	28
2.2 Vroege geschiedenis (1900-1950)	29
2.3 De jaren vijftig en zestig	31
2.3.1 Community development & Participatory (Action) Research	31
2.3.2 Nursing research en actieonderzoek	33
2.4 De jaren zeventig en tachtig	34
2.5 Opvattingen over praktijkonderzoek in de jaren zeventig	36
2.6 De jaren negentig	39
2.7 De nieuwe eeuw: vaste voet onder de grond	41
2.8 Samenvatting en conclusie	43
3. Actieonderzoek en andere onderzoeksbenaderingen	46
3.1 Onderzoeksbenaderingen en paradigma's	46
3.2 Drie onderzoeksbenaderingen en hun paradigma	48
3.2.1 Kwantitatief onderzoek en het positivistisch paradigma	48
3.2.2 Kwalitatief onderzoek en het interpretatieve paradigma	50
3.2.3 Actieonderzoek en het kritisch-emanipatoire paradigma	51
3.3 Drie onderzoekers via drie paradigma's aan het werk	53
3.3.1 Kwantitatief onderzoek	54
3.3.2 Kwalitatief onderzoek	56
3.3.3 Actieonderzoek	58
3.4 Verschillen in de onderzoekspraktijk	60
3.4.1 Doel van onderzoek	60

3.4.2 Het perspectief	61
3.4.3 De taak van de onderzoeker	62
3.4.4 De relatie tussen onderzoeker en onderzochten	63
3.4.5 De aard van de onderzoekssituatie	64
3.4.6 De vraagstelling(en)	65
3.4.7 Onderzoeksontwerp en theoretische kadering	65
3.4.8 Onderzoeksproces	66
3.4.9 Dataverzamelingstechnieken	67
3.4.10 Gegevens	68
3.5 Actieonderzoek en evidence based practice	70
3.6 Samenvatting en conclusies	72
4. Essenties van actieonderzoek	74
4.1 AO is anders	74
4.1.1 Het doel van AO	74
4.1.2 Kennis in AO	75
4.1.3 De relatie onderzoeker en onderzoeksveld in AO	79
4.2 AO is méér dan onderzoek	80
4.2.1 Het handelen	81
4.2.2 Het onderzoeksproces	82
4.2.3 De reflectie	84
4.2.4 Het veranderen	85
4.3 De actieonderzoeker	87
4.4 Kwaliteit in actieonderzoek	88
4.5 Wanneer AO?	89
4.6 Samenvatting en conclusie	91
 Deel 2 Modellen	
Inleiding	95
5. Stringer: Look, think, act	97
5.1 Omschrijving	97
5.2 Kenmerken van AO	98
5.2.1 Look: building the picture	98
5.2.2 Think: interpreting and analysing	99
5.2.3 Act: resolving the problems	100
6. Exemplarisch handelingsonderzoek	101
6.1 Omschrijving handelingsonderzoek	101
6.2 Kenmerken exemplarisch handelingsonderzoek	102
6.3 De fases in handelingsonderzoek	104

6.3.1 Themafase	104
6.3.2 De kristallisatiefase	106
6.3.3 De exemplarische fase	107
7. Kritisch actieonderzoek	109
7.1 Omschrijving	109
7.2 Kenmerken	110
7.3 De fases in beeld	113
7.3.1 Stap 1: Reconnaissancefase	113
7.3.2 Stap 2: Planning	114
7.3.3 Stap 3: Uitvoeren van het plan en volgen hoe het werkt	115
7.3.4 Stap 4: Reflectie	115
7.4 Het model in de praktijk	116
8. Participatief ontwikkelingsonderzoek (POO)	119
8.1 Omschrijving	119
8.2 Kenmerken POO	119
8.2.1 De participatieve dimensie	120
8.2.2 De onderzoeksdimensie	120
8.2.3 De agogische dimensie	121
8.3 De fasering van POO	122
8.4 POO in de praktijk	123
9. Horizontale kwaliteitszorg en verbetercirkels	126
9.1 Horizontale kwaliteitszorg	126
9.2 De PDCA-cirkel	128
9.3 Verbeterteams en kwaliteitscirkels	129
9.3.1 Verbeterfilosofie	129
9.3.2 Structuur van het verbeterproces	130
9.3.3 Succesfactoren	131
10. Action learning	133
10.1 Omschrijving	133
10.2 Kenmerken	134
10.3 De methodische aanpak	134
10.3.1 Individueel traject action learning	135
10.3.2 Action learning in een groep	136
10.4 Action learning en actieonderzoek	137
11. ABCD-methode	139
11.1 Omschrijving	139
11.2 Kenmerken en werkwijze	140

11.3 ABCD in de praktijk	142
11.3.1 Resultaten van ABCD	142
11.3.2 Methodiek en werkvormen in de praktijk	144
Deel 3 Uitvoeren en begeleiden van actieonderzoek	
Inleiding	151
12. De voorfase en start van AO	154
12.1 Situaties, motieven en de start	154
12.2 Het AO-netwerk	155
12.3 Actoren in de voorfase en bij de start	157
12.4 De entree van de onderzoeker	158
12.5 Extra voorfase-activiteiten	159
12.6 Aan de slag	159
13. De oriëntatiefase	161
13.1 Oriëntatie bij de ondersteuning van een groep	161
13.2 Oriëntatie bij AO naar eigen handelen	163
13.2.1 Ideeën opsporen voor AO	163
13.2.2 Uitwerken van een globaal idee of thema	164
13.3 Omgekeerde oriëntatie op een doelgroep	164
13.4 Relatieopbouw van onderzoeker, deelnemers en onderzoeksgroep	165
13.5 Invullen van de onderzoeksrol	165
13.6 Aan de slag	166
14. De diagnostische fase	168
14.1 Een gezamenlijke diagnose	168
14.2 Start en werkwijze van de diagnose	169
14.3 Reflectie	171
14.4 Onderzoekstechnieken	172
14.4.1 Vastleggen, bewerken en analyseren van onderzoeksgegevens	173
14.4.2 Uitvoering van het onderzoekswerk	174
14.5 De groepsontwikkeling en communicatie	175
14.6 Aan de slag	177
15. De ontwikkelingsfase	179
15.1 Het ontwikkelen van verbeterideeën	179
15.2 Bewerken en conceptualiseren	181
15.2.1 Kiezen van verbeteringsideeën	181
15.2.2 Kennis verzamelen om te kiezen	181
15.2.3 Actieplan	182

15.2.4	Viervoudig checken van het werkplan	183
15.3	Samen werken aan competenties	184
15.4	Vorbereiding op de uitvoering	184
15.4.1	Vorbereiding op de uitvoering van het handelen	185
15.4.2	Vorbereiden van het volgen van de uitvoering	185
15.4.3	Leren monitoren	186
15.5	Aan de slag	187
16.	De actiefase	189
16.1	Aandachtspunten voor het handelen	189
16.2	Het volgen van de uitvoering van het actieplan	190
16.3	Evaluatie	191
16.4	Aan de slag	193
Deel 4 Methoden en technieken van actieonderzoek		
	Inleiding	197
17.	Hulpmiddelen, formulieren en werkvormen	200
17.1	De 5xW+H-formule	200
17.2	Oriëntatie op de groepssituatie	200
17.3	Resultaten oriëntatie op de startsituatie	202
17.4	Ideeënopsporingsformulier	203
17.5	Gestructureerd dagboek	204
17.6	Stappen van idee naar verkenning	204
17.7	Richtvragen bij presentaties	205
17.8	Thematiseren	206
17.9	Werkconferentie volgens de Delphi-techniek	208
17.9.1	Kenmerken	208
17.9.2	De Delphi-techniek in een werkconferentie	209
17.9.3	Selectie van de deelnemers	210
17.10	Mindmapping	211
17.11	Brainstormen	213
17.12	De Nominale Groeps Techniek (NGT)	214
17.13	Krachtenveldanalyse	216
17.14	Werkplanframe voor acties	218
17.15	Werkschema monitoren uitvoering werkplan	219
17.16	Consent	221
18.	Overzicht dataverzamelingstechnieken	223
18.1	Databronnen	223
18.2	Dataverzamelingstechnieken	225

18.3 Ondervraging	227
18.4 Observatie	230
18.5 Inhoudsanalyse	232
19. Overzicht werkwijzen analyse kwalitatieve onderzoekgegevens	235
19.1 Werkwijzen analyse	235
19.2 Coderen als analytisch gereedschap	237
19.3 Schema's en tabellen als hulpmiddelen bij data-analyse	238
19.4 Kiezen van werkwijze analyse	239
20. Reflectie en reflectiewerkvormen	240
20.1 Reflectie gebieden en de verschillende fasen van AO	240
20.2 Essenties van reflectie	241
20.3 Reflectievarianten	242
20.4 Reflectie volgens Korthagen	243
20.5 Het STARR-model	246
20.6 Individuele reflectie	248
21. Evaluatie onderzoek, aandachtspunten en modellen	249
21.1 Procesevaluatie	249
21.1.1 Varianten van procesevaluatie	250
21.1.2 Dataverzamelingstechnieken en databronnen bij procesevaluatie	251
21.2 Productevaluatie of effectevaluatie	252
21.2.1 Doelen, normen en standaarden bij effectevaluatie	253
21.2.2 Concretiseren doelstelling	253
21.2.3 Traceren uiteenlopende doelstellingen	253
21.2.4 Operationele omschrijvingen	254
21.2.5 Doelen-middelen-effectenketen	256
21.2.6 Modellen	258
21.3 Open evaluatieverhaal	259
21.4 Gestructureerde evaluatievragen	261
 Deel 5 Actieonderzoek in de praktijk	
Inleiding	267
22. Cliëntenparticipatie in de GGZ	269
22.1 Uitgangspunten werkwijze en fasering	270
22.1.1 De eerste fase van het project: analyse uitgangssituatie	270
22.1.2 Resultaten fase 1	271

22.2 De tweede fase van het project: verbeteracties	272
22.2.1 Onderzoeksbenadering	273
22.2.2 Concrete werkwijze	273
22.2.3 Dataverzamelingstechnieken	274
22.2.4 Analyse van de gegevens	274
22.2.5 Samenvatting van de resultaten	275
22.2.6 Structurele veranderingen	276
22.3 En zo ging het verder	277
23. Cocaine op klompen	278
23.1 Invulling project	279
23.2 Het actieonderzoek	280
23.3 Doe het lekker zelf!	283
24. Bloed is bloedlink	287
24.1 Vraagstelling, doelstelling en onderzoeksmethode	288
24.2 Onderzoeksgroep en onderzoeker	290
24.3 Fasering van het onderzoek	291
24.4 Betrouwbaarheid en validiteit	294
25. Zusters in een kloosterverzorgingshuis	295
25.1 Actieonderzoek	296
25.2 Methodische verantwoording	298
25.3 Analyse en resultaten vooronderzoek	299
25.4 Tussenpresentatie	301
25.5 Actiebijeenkomsten	303
25.6 Conclusies actiebijeenkomsten	310
26. Verpleegkundig dossier dagcentrum	312
26.1 Argumentatie voor actieonderzoek	313
26.2 De betrokkenen bij het onderzoek	315
26.3 Fasering van het onderzoek	317
26.4 Dataverzameling en gegevensanalyse	319
26.5 Betrouwbaarheid en validiteit	321
Verantwoording	323
Geraadpleegde en aanbevolen literatuur	331
Over de auteur	341
Register	343